

ROMANIA NOUA

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Abonamente: 1 Luna Lei 8
6 Luni 45
1 An 80

— Plasa anunțurilor după isovaloră —
— Redacția și Administrația —
— Strada Gogol No. 39 — Chișinău —

Director: Dr. ONISIFOR GHIBU

Tese în ficcare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alesuit din Romani din toate tarile

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Chemarea preoțimii din Basarabia

Prin actul fericit dela 23 Iunie biserica noastră din Basarabia și-a redobândit în sfârșit libertatea națională, de care fusese despoiată în urma unei vechi nedreptăți istorice.

Adevărat că din punctul de vedere al dreptului public, această libertate îi era garantată prin unirea politică, însă ea n'a putut fi activată din cauza rezistenței pasive, manifestată de arhierii ruși ai bisericii moldovenești.

Acum însă după ce cărmuitorii străini au fost demisionați în temelul unei proceduri canonice locale, biserica din Basarabia intră din nou cu toate așezămintele ei în cuprinsul larg și firesc al neamului nostru. După veacul de tristă amorfie și de dureroasă înstrăinare, ea se reîntoarce astăzi din nou la viață, fixând în paginile istoriei sale de sbucium și îngenunchieri, capitolul atât de mult așteptat al renașterii naționale.

Pentru împlinirea acestei opere înalțătoare și de-o adâncă necesitate, trebuie să pornescă la luptă înaltea tuturor, preoțimea moldovenească.

Ei îi revine frumoasa chemare de-a vindeca rănile adânci, cari desfigurând biserica din Basarabia, au scoborit-o la o regretabilă instituție de rusificare, și prin aceasta de odioasă desființare a culturii noastre religioase și naționale.

Prin toate atribuțiile ei importante preoțimea este datorată să scoată biserica din întunerecul ce-a copleșit-o, ridicându-o iarăși prin învierea tradiției sănatoase, la strălucirea de odinioară, cu care a împodobit-o clerul bun și iubitor de lumină al Moldovei.

Cunoscând rolul covârșitor pe care-l are biserica nu numai în privința educației religioase, ci și sub aspectul vieții de stat, vom înțelege că pentru Basarabia, însemnătatea ei este neasemănat mai mare.

Aici unde înstrăinarea pătrunsesse așa de adânc, încât nu mai întâlneai nici o instituție națională, unde prin mijloacele unei politici de supremă tenacitate, clasa noastră intelectuală — în care intra și Preoțimea — capătase o veritabilă conștiință rusească, importanța bisericii, ca factor al culturii naționale se înalțăse în forma unei necesități imperative.

Niciodată și în nici o provincie românească nu s'a simțit mai puternic această necesitate, ca iocmai aici în Basarabia zilelor noastre.

Dar pentru ca biserica să se prelăcă în adevăr într'un isvor de puternică viață creștină și românească e nevoie de-o preoțime conștientă, activă și însuflețită în toată ființa ei de înalte probleme ale neamului nostru.

Sub acest raport, clerului moldovenească îi lipsește aproape totul în urma sistemului țarist ce i s'a aplicat, și de aceea vor trebui mari și sistematice silinți, nu numai pentru părăsirea ideii rusești, în tot cuprinsul ei politic și bisericesc, ci mai ales pentru refacerea sufletului moldovenească potrivit cu tradiția istorică a bisericii noastre strămoșești.

Prin urmare prima datorie a preoțimii moldovenești este aceea de a înțelege, ca legăturile silnice cu Rusia, au încetat în mod legal pentru totdeauna. Nimic nu ne mai poate îndrepta privirile noastre spre fostul imperiu mos-

covit, decât amintirea dureroasă a întunecatelor suferinți cari ne-au copleșit de-acolo până în zilele noastre.

Rusificarea înspăimântătoare, care s'a revărsat asupra Basarabiei ca o lăvăină, trebuie să îndemne preoțimea la îmbrățışarea calduroasă a literaturii românești, chemată să elimineze otrava creșterii streine și să-i picure în suflele apa răcoritoare a culturii naționale.

Calauzită de îndemnul înaltei sale chemări apostolice, preoțimea va restabili legătura cu poporul.

Dacă țarismul politic a creat o biserica dușmană, în care cuvântul lui Dumnezeu rămânea neînțeles, dacă amvonul a încetat de-a mai fi un isvor de lumină mântuitoare, astăzi când limba noastră și-a câștigat din nou drepturile ei, preoții au datoria supremă de-a se alipi cu tot sufletul de frumusețile ei, vestind poporului însetat adevărul evanghelic în limba națională.

Să se întoarcă iarăși frumoasele vremuri apuse, când preotul înconjurat de credincioșii săi umili, împărtășea cu iubire înțeleptă poveștile bătrânești și le înalța în mireasma graiului său de-a-postol, adâncile taine ale vieții.

Împărăția lui Dumnezeu trăia atunci aievea pe pământ și cuvântul mântuirii să lăsa ca roua dimineții peste toate colibele, întărind credința, mângâind suferința ori udând cu farmecul înnoirii nădejile sfinte ale mulțimilor rugătoare.

Iată ce trebuie să fie biserica din Basarabia; instituția creștină și națională, care să dea poporului moldovenească viață și lumină adevărată și să-l îndrume pe cărrările eterne ale neamului românesc.

Strănsă în jurul Prea Sfințitului Nicodem, preoțimea din Basarabia, va putea înscrie prin conștiința și munca ei devotată acea pagină strălucită pe care istoria o va numi cu dreptate: *Invierea națională a bisericii moldovenești.*

Ea va forma cea mai scunță glorie a preoțimii noastre din Basarabia desrobită.

I. Mateiu.

Moldova

*Râuri vioae, luni înflorite,
Vii pe costișuri, poame vestite,
Lanturi de pâne, dealuri mănoase
Dragă Moldovă, țară frumoasă!*

*Turme de vite pase în pohoară,
Cărdări de păsări zbor, se coboară,
Vin cocostârcii, stau pe la casă
Dragă Moldova, țară mănoasă!*

*Codrul se leagănă, păsărea cântă,
Omul se bucură, vita s'alintă
Fluturii zboară, lumea-i voioasă
Dragă Moldovă, țară duioasă.*

F. Rotariu

Aduceți în cunoștința dobor. publică și a Bibliotecii noastre a fostului să se achitate de locuții ei de până acum de pe Boulevardul Alexandru. Ea se găsește de noua înainte pe strada Făgășie în plătul Hotelului de Londra (fosta librărie Războieni).

Răspuns unui cititor

Pentru ce ne ocupăm de chestiile bisericești

Un ofițer superior, care citește regulat gazeta noastră, ne-a întâmpinat ieri cu o vorbă care ne-a pus în mirare.

Cum se face, ne-a întrebat d-asa că gazeta D-voastră dă așa de mare luare aminte chestiilor bisericești, par'că ar fi o gazetă poească? De o vreme încoace nu este număr în care să nu scrieți despre biserica, despre arhiepiscop, despre popi și alte de acestea, cari pe noi, publicul mare, ne interesează prea puțin. D-voastră sunteți o „gazetă de propagandă națională”, și ar trebui să rămâneți la programul d-voastră.

Nu era nici timpul și nici locul potrivit pentru a da cetitorului nostru nedumerit răspunsul care să-l lămurească asupra greșelii. I-l dăm acum, pe scurt.

Biserica nu e a popilor, ci a noastră, a tuturor, ca și Școala ca și Armata, ca și Justiția, ca și Poșta etc. și e a noastră a tuturoră într-o măsură mai mare chiar decât oricare din acestea. Cu Biserica avem a face toți, tineri și bătrâni, bărbați și femei boieri și țărani, civili și militari.

Cu toții suntem membri ai ei prin botez, prin jurământul pe care l-am depus înaintea altarului și prin încredințarea că la săvârșirea noastră ne vom coborî în mormânt, având binecuvântarea ei. Religia e un bun obștesc al omenirii, ea e cel mai puternic razim sufletesc în viața omenească, și singura mângâiere pentru o viață mai fericită dincolo de hotarele ei pământești.

Nici un așezământ nu e atât de vechiu și de general în lumea întreagă ca Biserica; nu este popor care să n'aibă o religie și o Biserica. Popoarele cele mai culte au biserica cea mai înaintată, iar popoarele la cari acest așezământ duhovnicesc este în decadere, sunt pe panta decaderii.

La Români, ce e drept, Biserica a pierdut mult din însemnătatea ei în cei din urmă 60 de ani, dar acesta e un lucru trist și păgubitor. Dacă vrem ca în viața noastră, roasă de atâtea rele, să aducem din nou virtutea — singura prin care pot trăi popoarele — trebuie să respectăm adânc Biserica. Să n'o socotim ca o instituție „poească”, ci ca o instituție pentru care cu toții să avem cel mai mare interes și respect.

S'o socotim ca pe o ramură viguroasă și puternică a însăși vieții noastre naționale. Cum nu putem zice că școala este a profesorilor, armata a ofițerilor, și administrația a funcționarilor, tot astfel nu trebuie să zicem ea Biserica e a preoților. Toate sunt ale noastre, toate sunt organe ale vieții noastre naționale și toate trebuie să ne intereseze, și mai ales Biserica, pentru că suntem un popor cu o viață religioasă adâncă — numai intelectualii noștri s'au depărtat de Biserica, poporul însuși nu!

Și de aceea, gazeta noastră, fără să fie o gazetă bisericească, se ocupă cu deamănuntul de chestii bisericești; fără să fie o foaie pedagogică, se ocupă de aproape de chestii școlare; fără să fie o revistă literară, se ocupă de literatură ș. a. m. d. Fiindcă gazeta noastră vrea să fie un organ al întregii noastre vieți naționale.

DIN ARDEAL

În ședința Parlamentului dela 25 Aprilie deputatul nostru Dr. Cicio Pop luând cuvântul la discuția bugetului a spus și aceste adevăruri: „De câte ori este vorba despre lărgirea drepturilor poporului, guvernul totdeauna scoate la iveală, ca o sperietoare, primejdia naționalităților. Care de care se întrece mai mult să gasească măsuri de apărare pentru primejdia aceasta. Ca avem tot dreptul a fi amărăți împotriva guvernului, o dovedește faptul, că în același timp când pentru câștigarea dreptului de vot se pune de condiție, scrisul, cețitul și cunoașterea limbii maghiare, școlile noastre se închid, și atunci când se pretinde pentru câștigarea de vot o anumită avere, se pune la cale o politică cu privire la pământ care ne oprește pe noi direct dela câștigarea lui. Văzând astfel de lucruri suntem îndreptățiji a crede, că guvernul lucrează împotriva noastră. Noi nu putem aștepta nimic bun dela viitorul regim și pentru aceasta nu primim bugetul.”

Contele Ștefan Tisza a cerut un minister separat pentru Ardeal, care să apere interesele statului maghiar. Candidat la această post este Contele Ștefan Bethlen, fostul comisar regesc al Ardealului.

În „Telegraful Român” dela 3 — 16 Mai nu se găsește nici un rând despre această zi istorică. În schimb se vorbește despre comisarii guvernului unguresc la sinoadele episcopale, ministerial Ardealului, textul tratatului de pace dela București și critica Ungurilor pe linia acestei pag.

Viața socială se menține, dar scăzută. Unirea din Blaj anunță o reprezentare teatrală organizată de „Reuniunea familiei” și „Casina Română” la Univers, 11 Mai.

Cântărețul nostru Velutia Trileanu a dat câte-a concert de binefăcătoare în Sibiu și Budapesta. Dânsa este cântăreața în înceapă o serie de 38 concerte în Ungaria, Austria și Germania.

La Cluj, în temniță, a murit Valeriu Uveges, fost directorul filialei Bancii de asigurare române din Brașov. Familiei i s'a adus la cunoștință moartea abia la patru zile după înmormântare.

În Brașov a murit comerciantul Ion Săbădeanu, lăsând o fundație de o sută de mii coroane pentru tinerii cari se pregătesc în camera comercială.

În numărul său dela 19 Maia „Telegraful Român” se ocupă de chestiunea pedagogică de fete, făcând istoricul ei.

Tot acolo un raport al d-ului Victor Torășanu despre agonisirea băiețică a Reșinului soldatilor români în curs de 20 de ani.

Profesorii universității, împărțiji la serviciu ușor, sunt chemați pe timpul verii la serviciu militar.

La Oradea mare adunarea democraților cu participarea contelui Karolyi și Jasi Oscar contra reformelor guvernului, Karolyi s'a declarat contra alianței cu Germania.

Parohiile preoților refugiați pe urma războiului românesc nu sunt cuplate. S'au numit administratori până la întoarcerea preoților. Se pare că fiii de ei nu s'au luat măsuri de pedesire, cum s'a făcut cu învățătorii.

Preoții militari români au ținut la Brașov o conferință sub conducerea prof. A. Crăciunescu, discutând chestiuni pastorale în legătură cu războiul.

Tipografia arhidiecezanală din Sibiu a tipărit cărți de rugăciune pentru tinerime și ostași cu prețul de 40 bani.

Citim în „Az Est” dela 5 Iunie: Soldatul Ion Popa din Turbac (com. Severin) a fugit de pe front. Jandarmaria l'a căutat acasă prin străjămerterul Vilányi Iare.

Popa aflând despre aceasta, s'a dus seara la cazarma jandarmeriei, chemând pe străjămerter la poartă. Acesta eșind, Românul Ion Popa i-a zis: „Pe mine nu mă bagi tu în temniță, căne ce ești” și îndată cu culcut l-a pământ cu un glonte de revolver, jandarmeria îl cercetează.

Dr. Aristotel Banciu, transilvănean, intrat ca voluntar în armata României, căzu prizonier Ungurilor descoperindu-i identitatea, l'au condus la 9 ani temniță, pentru că a redactat ziarul „România Mare” din București.

La liceul din Brașov s'a dat examen de maturitate cu elevii cursului militar, dintre cari 5 au ă șit iar 3 au fost îndrumați la examen de corecție din căe un studiu.

Preotul Ioan Dandea din Șasa unul din cei mai harnici apostoli ai generației tinere, a unbrat un schiopcon cu secul să fină șezători culturale pentru popor în Dumineci și sărbători. Cum schiopconul a fost cumpărat pe datorie, pâr. Dandea face apel la oamennii de inimă să-l ajute cu bani.

Alt preot luminat, Emilian Sloica din Aciu (la Iuga Sibiu), care s'a remarcat prin cuvântările sale iscusite, țpărește în Telegraful Român o predică: „Să au ispiilești pe Dumnezeu”.

„Telegraful Român” organul, oficial al bisericii și școlii românești ortodoxe anunță, că toți învățătorii noștri, cari au părăsit Ardealul au fost destituiți din posturile lor și condannați la pierderea oficiului pe 5 ani. Asemenea au fost destituiți și profesorii dela licee și alte școli superioare.

Același organ, publică ordinul guvernului, prin care pe lângă seminarii școlii normale și liceele românești sunt pânjiți Comisiarii guvernului. Bisericeștii comiteul național au protestat cu energie. Ministerul Wekerle a promis că va reveni asupra acestei măsuri.

Ordonanța

Noi, General de Corp de Armată Văitoianu Artur, Comisar General al Basarabiei;

Văzând specula neînfrănată ce se face cu articolele alimentare și de prima necesitate și în special cu pâinea, zahărul și petrolul lampant;

Văzând că unele persoane fac depozite mari de aceste articole în detrimentul altora și în vederea speculei;

Văzând că a lăsa să dăinuască mai departe această stare de lucruri ar fi să expunem populația sărmană a îndura lipsa și mizeria;

Pentru aceste motive și pentru a ne putea da seama de starea reală de lucruri

DECIDEM:

Art. 1. Toți proprietarii și locatarii de case vor înscrie în cartea proprietarului în termen de 7 zile, pe toate persoanele cu care locuiesc împreună.

Art. 2. În termen de 10 zile dela publicarea acestei ordonanțe Primăria Orașului va introduce sistemul cartelelor pentru toți locuitorii fără excepție ai orașului Chișinău, în ceace privește pâinea, zahărul și petrolul lampant, fixându-se de primărie totdeauna atât cantitatea cât trebuie a se da de fiecare persoană sau cap de familie, cât și prețul maximal cu care urmează a se vinde.

Art. 3. Toți comercianții și depozitarii — sub orice titlu — ai articolelor susmenționate, precum și comercianții și depozitarii — sub orice titlu — de produse și articole de manufactură, vor declara în termen de 10 zile dela data afișării prezentei ordonanțe la Comisiunea pentru lupta în contra speculei dela Consiliul Directorilor, întreaga cantitate de produse sau articole menționate.

Declarațiunea se face prin depunerea unui inventar subsemnat de depozitar sau comerciant.

Art. 4. În termen de 5 zile dela expirarea termenului de 10 zile prevăzut pentru depunerea inventarilor, Primăria, va fixa prețu-

rite cu care se vor vinde aceste articole, prețuri care se vor aduce la cunoștința publicului prin afișare și cu indicarea, în același timp, a comercianților sau depozitarilor care dețin articolele sau produsele.

Comercianții și depozitarii vor afișa, la vedere, în magazin, toate articolele sau produsele ce au spre vânzare, cu arătarea în dreptul fiecărui art. a prețului de vânzare stabilit de Primăria orașului.

Art. 5. Dela data afișării acestei ordonanțe, se interzice cu desăvârșire fabricarea pâinei albe.

Pâinea se va fabrica numai din făina integrală.

Prețul de vânzare va fi acela stabilit conform art. 2 al prezentei ordonanțe.

Art. 6. Persoanele care se vor face vinovate de neexecutarea dispozițiilor înscrise la art. 1, 3 și 5 ale prezentei ordonanțe, se vor pedepsi, conform regula nentului administrativ, cu arestul pe timp de 3 luni sau cu amendă până la 3000 ruble.

Art. 7. Persoanelor care nu vor executa dispozițiunile punctului 3, nedeclarând și ascunzând produsele sau marfurile, li se vor confiscă marfurile sau produsele ascunse, pe lângă pedapsa prevăzută la art. 6 de mai sus.

Art. 8. Asemenea se va confiscă și pâinea fabricată în contra prevederilor art. 5.

Art. 9. Marfurile confiscate se vor vinde în folosul operilor de binefăcătoare; iar pâinea se va da la spitale și populației sărmene.

Art. 10. Cu executarea acestei ordonanțe sunt însărcinate organele administrative și polițienești.

Data la Chișinău, în ziua de Iunie 1918.
Comisar General al Basarabiei
Gener l de Corp de Armată,
(ss) Văitoianu.

MATEIUL UNIVERSITĂȚII

Duminecă s'a ținut matineal organizat pentru pomnirea poetului basarabean Al. Mateevici.

Matineul s'a deschis prin *Imnul Regelui*, executat de corul mixt al învățătorilor cursiști sub conducerea d. Nic. Oancea. A urmat conferința d. profesor P. V. Haneș despre A. Mateevici. Vreme de un ceas Domnia sa a vorbit limpede și cu pricepere arătând valoarea reală a talentului poetic cu care a fost înzestrat regretatul Mateevici. Fire delicată și discretă, Mateevici înfrupta în sufletul său o adâncă iubire de neam. În toate poeziile lui vibrează acest simțământ, care primește expresie în forme nouă, necunoscute în literatura noastră. Dl. Haneș găsește că Mateevici poate fi pus ca factură alături de Eminescu. Frumoasele poezii pe cari le-a citit, lăsa în adevăr impresia unui talent puternic, reliefat mai ales în *Limba noastră*.

Amănuntele vieții lui, felul cum a învțătat carte românească în împrejurări așa de nenlricne lăsașu să se descopere o fire superioară, menită într'o zi să strălucască în toată puterea ei. Lunile trăite pe frontul dela Mărășești au fost cele mai fericite pentru el ca și pentru literatura românească, căci aici a scris acele neîntrecute poezii, cari slăvesc gloria Românilor din războiul nostru istoric.

Conferința a lăsat o impresie adâncă și ascultătorii s'au încredințat că Al. Mateevici va intra în literatură noastră, ca cel dintâi poet de talent al Basarabiei robite. Sperăm că d. Haneș va publica frumoasa D-sală conferință.

A urmat d-na Angela Bușilă, care a recitat cu simțire poezia lui Mateevici intitulată *Basarabenilor* (apărută în ziarul nostru).

Corul a executat din nou câteva cântecce aplaudate și urmate de un cvartet.

D-l I. Buzdugan a citit o *Inchinare* a sa în versuri dedicată memoriei lui Mateevici.

De încheiere a urmat d-l G. Madan cu un molog: *Întoarcerea războiului dela bătaie*, în care pe un ton șagălnic a făcut o parabolă între poporul rus și român, cari a stărnit mult haz. M.

CURSURILE DE INVATAȚORI

Vizita d. Mehedintz, Ministrul Instrucțiunii Publice, la cursurile pedagogice din Chișinău

Șambătă, 23 Iunie d. Mehedintz, Ministrul Instrucțiunii Publice a vizitat înainte de masă cursurile pedagogice.

D. Ministru s-a însoțit de d. Ciobanu, directorul învățământului din Basarabia, de d. Stănescu, șeful său de cabinet și de d. I. Petrovanu, delegatul Ministerului Central pe lângă Directoratul Învățământului.

Conduc de directorul cursurilor, d. ministru a asistat la mai multe lecții și anume la lecția de Limbă (grupa II: Munteanu-Rămnice, III V. Haneș, VIII: V. Jemna), la lecția de Metodică (g. I: Gh. Codrea, V. I. Grozea) și la lecția de muzică (grupul IV și VII: N. Oancea). După terminarea lecțiilor cursiștii s'au adunat în sala cea mare.

În timpul acestei vizite directorul cursurilor i-a prezentat corpul didactic al cursurilor, alcătuit din profesori din toate provinciile românești: Ardeleni, Bucovina, România din Regat, din Serbia și Macedonia. După ce s'a întreținut câteva cu profesorii, arătându-și mulțumirea de a-i vedea lucrând în acest ogor nou al culturii românești d. Ministru a trecut la învățătorii. La intrare corul învățătorilor l'a primit cu „Deșteaptă-te Române.” Apoi d. Ministru a rostit o lungă cuvântare, în care a arătat însemnătatea deosebită a satelor în organizarea vieții noastre naționale și deosebita însemnătate a muncii desfășurate de corpul didactic primar. Le-a vorbit despre limbă, cântec, datini și în deosebire despre portul național, care, dorând să se păstreze în Basarabia. Expunându-și în repetite rânduri satisfacția pentru ceea ce vede, îndeamnă pe toți la muncă.

Învățătorul Holban vorbește în numele învățătorilor și arată timpurile grele, prin care a trecut neamul nostru din Basarabia și urmările rale pe care le-a avut stăpânirea străină. Făgăduiește că vor munci cu toții ca să îndrepte relele din trecut.

Apoi corul a intonat: *Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim.* Directorul cursurilor a prezentat d-lui ministru un raport scris asupra mersului cursurilor, dimpreună cu un tabel statistic.

D. ministru a rămas pe deplin mulțumit de ceea ce aflate la cursurile pedagogice.

Cursurile de profesori secundari

Opera de naționalizare a școlii și a culturii Românilor din Basarabia se îndeplinește tot mai temeinic și mai repede.

La două săptămâni după deschiderea cursurilor de studenți universitari și la o lună după deschiderea cursurilor de învățători s'au deschis la 1 Iunie a. c. cursurile de profesori de profesori de pe la liceele, seminariile, școlile primare superioare și școlile normale de prin Basarabia. Sunt cinci grupe: grupa întâia, a aceluia care știu vorbi și scrie românește, în grupa aceasta se face mai mult literatură, mai puțin gramatică practică și ceva și gramatică istorică; grupa a doua, de asemenea a aceluia care știu vorbi și scrie românește, dar cari au nevoie de ceva mai multă gramatică practică; grupa a 3-a și a 4-a a aceluia care știu vorbi românește, dar știu mai puțin sau de loc să scrie; în sfârșit grupa a 5-a a aceluia care nu știu românește. Grupa cea din urmă e facultativă; cursurile din celelalte patru grupe sunt obligatorii pentru cei ce vor voi, cu începerea anului școlar viitor, să predea specialitatea lor în limba de predare românească.

Cursiștii vin foarte regulat la cursuri și dau dovadă de multă stăruință. Cursurile sunt conduse de d-l profesor universitar Iancu Nistor, iar lectorii, în ordinea grupelor, sunt profesorii secundari: d-nii V. V. Haneș, V. Greciu, Em. Iliuț, Am. Litanu și A. Scriban.

Până la 15 Iulie vor continua cursurile de limba românească, iar dela 15 Iulie până la 31 Iulie se va face terminologia școlară în genere și a fiecărei materii de predare în special.

Ar fi foarte bine, dacă cursiștii având în vedere scopul ce-l urmăresc a aceste cursuri, s'ar folosi în discu-

țiile dintre oalță exclusiv de limba românească. În schimb ai o adevărată mulțumire și o nespăsură bucurie sufletească, când descoperi la unii dintre d-nii profesori cursiști și la cei mai tineri și la cei cu părul cărunt, idei atât de frumoase și de curate și de lămurite despre neamul românesc și țara românească și cum cred ei că trebuie să fie bun român și să servești neamului tău.

Multe pietre scumpe au stat pitite discret în sufletul românesc din Basarabia și aceste pietre dau nume jocuri de lumină atât de minunate și de frumoase când vin în atingere cu adevărate raze din masele și curatul suflet românesc de peste Prut.

V. G.

Dela cursurile din Soroca

La cursurile de aici iau parte peste 350 de învățători, cari arată în general un frumos interes față de cultura românească. Dacă între domniile lectori nu s'ar face atâtea schimbări ar fi și mai bine. Abia încep învățătorii să se obișnuiască cu un lector și acela pleacă și vine în locu-i altul. Învățătorii regretă foarte mult că doi lectori dintre cei din anul trecut n'au fost lăsați de ministrul dela Iași să funcționeze și de astă dată la noi. Pe d-l D. Lupan, pe profesor la liceul din Brașov și pe urmă la cel din Soroca l-a lăsat toată vremea fără nici o ocupație, iar pe d-l M. Băciu, fost profesor la liceul din Câmpulung (Bucovina) și pe urmă la școala normală din Soroca, după ce a funcționat câteva vreme și la cursurile din anul acesta, ministrul l-a rechemat așa din senin. Învățătorii au făcut o cerere către dl. director Fedeleș ca să-l lase pe dl. Băciu la locul său, dar ministrul n-a vrut. Și acum dd. Lupan și Băciu stau în Soroca degeaba iar cursiștii le duc dorul, fără să înțeleagă nimic din acest joc al — patimilor mărante. În schimb, vin într'una lectorii dela Iași, și lectorițe.

Sărbătoare la Soroca

Duminecă 17 Iunie, s'a deschis în târgul nostru cea dintâi grădina de copii, una din acele așezăminte școlare care vor trebui să se înmulțească pe tot pământul Basarabiei, pentru recăștigarea celor ce am pierdut față de străini.

Casa micuților școlari este școala zidită, împreună cu biserică cea nouă, de răposatul Olinenco care a fost un mare om de bine pentru tot ținutul Sorociei. S'a făcut Te-deum în biserică și sfințirea școlii — de preotul Răuț care a rostit și o însuflețită și frumoasă cuvântare. Cursiștii au alcătuit un frumos cor bisericesc și tot ei au făcut să răsune dintre vorbitorii cu voioșie „Pe-al nostru steag” și „Deșteaptă-te române”.

D-l Colonel Gaicu laudă pe inițiatorii și îndeamnă pe conducători să deschidă un frumos drum școlii — dl. profesor Fedeleș, rostește o caldă cuvântare deșteptând interesul ce trebuie purtat viitoarei generații a cărei plămădire stă în mâinile noastre. Din suflutele copiilor va răsună, sub o bună și părintească îngrijire, ca din flori fragede, România nouă. Au luat parte, la această serbare autorități locale civile și militare, cursiștii și mult public.

Comisia Școlară Moldovenească

Sedința din 21 Iunie 1918
Președinția d. N. Alexandri
Comisia a discutat raportul d. Sco-dihor despre naționalizarea școlilor medii (primare superioare). Proiectul raportului cuprinde numai repartizarea școlilor existente pe naționalități și motivarea acestei repartizări, deoarece organizarea și programa analitică e aceeași ca la clasele inferioare de gim-

naziului. Școlile medii existente sunt repartizate în mod inegal asupra ținuturilor. Așa țin. Cetății Albe cu 112.000 locuitori are 6, al Ismailului cu 221.000 are 7, orașului Chișinăului cu 120.000 are 6, al Hotinului cu 306.000 cu 1, al Bălților cu 251 are 2, al Orheiului cu 209 are 3, al Sorociei cu 224.000 are 1, al Benderului cu 185.000 care 1, iar ținutul Chișinăului n'are nici una.

Pe lângă școlile existente, se vor reorganiza câteva școli de alt tip și se vor înființa câteva noi, așa că vor fi 35 de toate.

Din cele existente 22 sunt de băieți și 2 de fete, din aceste 16 vor fi românești din cele reorganizate și nu înființate vor avea încă 6 și vor fi de toate 22.

Se citește și aprobă proiectul de examen pentru dreptul de învățator la școlile primare a candidaților pregătiți ca externi (raportor T. Bogos).

Examenul se va trece înaintea unei Comisiuni centrale de pe lângă Directoriatul de câte ori va găsi de cuviință Directoriatul.

Membrii Comisiunii vor fi luați dintre profesorii specialiști ai Școlii Normale, a școlilor secundare și a școlilor medii.

Proiectul cuprinde pe lângă dispozițiile regulamentare și programa analitică a obiectelor de examen.

Dela Universitatea populară

I.—Dl. Prof. V. V. Haneș: *Limba literară în secolul al XIX-lea.* Limba Văcăreștilor este simplă. G. Lazăr și Asachi au o limbă mai mlădioasă, pe care o dau gata scriitorilor contemporani, lui Alexandrescu și Cărlova. Cel dintâi scriitor mare în secolul al XIX este Gr. Alexandrescu. Limba lui putea zugrăvi sentimente mai adânci, necunoscute până la el în literatura noastră. Alexandrescu este primul, care scrie mult și în mai multe direcții noi.

V. Alexandri are o limbă mai bogată. Când își exprimă dragostea de natură și de țară se folosește mai ales de limba populară. Din aceasta alege numai ceace-i frumos și artistic.

Împreună cu A. Russo face parte dintre scriitorii cari reprezintă curentul popular artistic. Limba lui Alexandri ne redă însă numai imagini frumoase, nu e în stare să ne redea și gândiri mai adânci.

Ceace nu ne-a putut da V. Alexandri ne da până măiastră a lui M. Eminescu. Eminescu înclină spre lucruri mari, cari preocupă omenirea în treagă. Limba lui este mai aleasă. Se folosește de limba veche și înțeleaptă, punând-o într'o formă nouă. În poezia populară Eminescu folosește mai mult artă. Pentru ca să-și poată exprima sentimentele cele mai adânci, introduce termeni din limba bisericească, neologisme, arhaisme, însă toate le împreună astfel ca să ne dea ceva unitar.

II.—Dl. Prof. I. Fridman: *Istoria bisericii.*

Din *Scrisoarea Mitropolitului Gheorghe*, reiese că biserica din Moldova în secolul al XIV-lea era independentă. Aceasta ne-o arată și alte cronici și manuscrise românești și străine. Melhisedec, episcopul Dunării de jos a fost cel dintâi care a tras la îndoaială autenticitatea acestei scrieri, pe la anul 1874. Un învățat rus zice că scrisoarea aceasta este o legendă iscodită de Mitropolitul Iacob. Fapt e că la anul 1401 mitropolit al Moldovei era Iosif. Un act autentic de pe timpul lui Alexandru cel Bun ne spune că biserica românească, care depindea de cea din Ohrida, a fost declarată independentă, iar mitropolitul Iosif primește din Constantinopol un felon și o mitră arhierescă.

Deraierea unui tren

Înteruperea liniei ferate

În urma ploilor căzute acum 3 zile în toată regiunea Basarabiei, linia drumului de fier a fost ruptă în vreo 5 locuri.

Trenul de marfă No. 541 plecat din Chișinău, din cauza apei care au rupt linia a deraiat între gara Chidighici. Mașina cu 9 vagoane cu marfă, au fost sfărâmate.

Linia e ruptă în mai multe locuri între Chișinău și Strășeni. Se speră că azi încă, linia va fi restabilită, reluându-se circulația trenurilor.

Situația Razboiului

Pe frontul Apusoz:

Englezii dau atacuri înversunate. Nemții susțin că au respins atacurile la Chateau-Thierry.

Pe frontul Italian:

Nemții au pierdut la vre-o 2000 de oameni pe Plava, vre-o 700 în părțile Monte Grappe și vre-o 300 în zona malului mării. De pe frontul Macedonean lipsesc comunicatele.

INFORMAȚIUNI

Slujba de ieri dela Sober

Ieri, Duminecă, slujba la Catedrală a săvârșit-o însuși I. P. S. arhiepiscop Nicodem, înconjurat de P. C. S. p. arhimandrit Gariș și de zece preoți și 3 diaconi, unii basarabeni, alții din România și din Transilvania. Biserica a fost plină de lume, ea de obicei, dar de astădată mai rău de lume românească.

Doamna, ce mângâiere a coborât această slujbă în inimile noastre, cei cari de ani de zile intrasem în bisericile rusești numai pentru ea să nu zicem că n'am fost la biserică. Caravântul Domnului în graiul norodului, spus de un părinte cu dragostea de țară și de fiii ei! Ca picături de balzam cadău cuvintele păstorului în sufletele credincioșilor însoțiți de cele sfinte. În atâția ochi se vedeau lacrimi de bucurie că au ajuns o asemenea zi, ca să auzim graiul românesc din gura arhierului român.

Și Rușii, credem, ea vor fi avut măcar o mică mângâiere auzind din gura arhierului cătova ecaterii spus în limba rusească, ceoace a emoționat și pe Români. Căci prin această se îndreptă simțul de dreptate al noului arhipăstor față de toți fiii Bisericii.

Cu o astfel de rândăială nouă, sântem încredințați ca Biserica va putea ajunge un factor de educație a poporului, cum a fost în vechime, și că ea se va ridica aici în Basarabia la o mai mare însemnătate decât în România.

I. P. S. S. Nicodem va rămâne în Chișinău până la începutul săptămânii viitoare, când va pleca la Iași, pentru a lua parte la adunarea Marelui Colegiu Electoral în care se vor alege episcopi pentru eparhia Râmnicului și a Argeșului.

Tot timpul cât I. P. S. Nicodem va conduce treburile bisericii din Basarabia, eparhia Hușilor o va conduce vicarul acelei eparhii, arhierul Iacob Bărlădeanu care până de curând a fost preotul Ioan Antonovici.

La 3 Iulie se va ține la Iași adunarea Marelui Colegiu Electoral pentru alegerea episcopilor de Râmnic — Noul Severin și Argeș.

Comisarul General al Basarabiei, d. General Văitoianu a luat măsurile necesare pentru convocarea foștilor și actualilor președinți ai zemstvelor ținutale și comanale, a foștilor și actualului primar al Chișinăului. Credem că d. Comisar General având în vedere roadele frumoase ale acestor instituții, dorește a cunoaște în deaproape persoanele cari le-au condus spre a se sfătuți cu ele asupra situației actuale în diferitele ținuturi. Afilăm că chiar în săptămâna aceasta ei vor fi chemați la adunare.

Prețul zahărului contractat de primăria orașului cu 94 ruble pudul, s'a urcat la 114 r. deoarece Ucraina a pus o taxă de export de 20 r. pe pud.

Rechiziționarea hotelurilor. — S'a hotărât cu 20 la sută din camerele hotelurilor să fie rechiziționate pentru trebuințele armatei, plătindu-se 10 și 6 lei pe o cameră.

SB CAUTA un motor electric pentru curent continuu; 2 cai putere. Adresa: „România Nouă”

Căci se trăgea neunit. Racul înapoi se da, Broasca tot în sun sâta, Știuca foarte se izbea, Și nimic nu isprăvia. Nu știu cine-i vinovat; Însă, pe cât am aflat, Sacul în iaz nu s'a tras, Ci tot pe loc au rămas.

Acia au răspuns. „Dar acum, cât m'am unflat de ajuns. Ei cum? S'ar măcar un chic M'am mai mărit?” — „Ba chiar nimic”. „Dar acum?” — „Tot nimic”, Tot s'a unflat.

Tot a suflat, Și numai ce-a câștigat: Cu Boul nu s'au asemănat, Dar din multă umflătură a crăpat.

On Bou dela plug, fiind foarte ostentit Ca să se odihnească acasă se ducea; Iar o Muscă pe coarnele lui ședea, Și pe drum ei altă Muscă au întâlnit: „De unde vii tu soro?” — „Acia au întrebat.

Dar iasia i-au răspuns: „De unde? am arat!”

Din fabulă, nevrând, Dai chiar de lucrurile ce sunt, S'a întâmplat cândva dumiiilorvoastre de-ați auzit: „Noi am hotărât! noi am isprăvit!”

Din fabulă, nevrând, Dai chiar de lucrurile ce sunt, S'a întâmplat cândva dumiiilorvoastre de-ați auzit: „Noi am hotărât! noi am isprăvit!”

+
Familia Lascarov și ofițerii Regimentului 2 Roșiori au adâncă durere de a vă anunța încetarea din viață a
Maiorului Vintilă Lascarov

și vă roagă a lua parte la înmormântarea rămașilor pământiești, care va avea loc mâine 26 c. ora 17, la cimitirul orașului, unde se găsește corpul.

COMISIUNEA 4-a CHIȘINAU
1918 Iunie 21
Publicație

Pentru aprovizionarea tuturor trupelor din județul Chișinău, fiind nevoie de articolele de alimente și furaje mai jos notate, se aduce la cunoștința tuturor amatorilor care posed asemenea alimente, pentru a lua parte la licitația ce se va ține în ziua de 1 Iulie 1918.

Ofertele vor fi închise și însoțite de o garanție de 2000 (două mii) lei, care în caz că se aduce la judecă asupra furnizorului, urmează a fi completată până la suma ce va fi stabilită de comisie, în raport cu valoarea aproximativă a furniturii ce va avea de predat. — În cazul că nu se aduce, se va înapoiă imediat celui îndrept.

Toate actele licitației vor fi scutite de taxe, de timbre fiscale. De asemenea compturile vor fi scutite de taxe de înregistrare până la stabilirea legilor fixate în Basarabia.

Cum însă, trupele au nevoie urgentă de alimente. Domnii furnizori se pot prezenta imediat la sediul Comisiunii, Strada Leovskaia No 85, cu oferte provizorii. Plata acestor alimente se va face sau imediat la predarea mărfii, sau la 15 zile, după dorința furnizorului: Orice factură sau Chitanță dată de furnizor conform ordinului Ministerului de Războiu No. 50260 din 7. IV. 1918 este scutită de timbre sau alte taxe.

Alimente ce se pot furniza Comisiunii

Zahăr, Ceai, Surogat, Macaroane, Fidea, Arpacas, Hrișcă, Ulei de floarea soarelui, Untdelemn, Grăsime, Săpun, Fasole, Pește sub orice formă, Porumb, Făină, Conserve, Carne afumată Zahăr tos, Cafea, Oțet, Orez, Scrobeală, Sineală, Săpun Marsilia, Brânză, Unt topit, Fân, Ovăz Orz.

Președintele Comisiunii 4-a Chișinău.
Colonel, LIVEZEANU

Charles Gervais
Minunata brânză franceză, se vinde cu 24 franci duzină. Chișinău, Moghilovsca 5.

Dentist Mughinstein
Str. Haralambie 51
Execută orice lucrări dentistice. Specialitate pentru dinți de aur.

Doctorul L. NISSIM
De la Facultatea de Medicină — din București —
— MAMOȘ —
— Consultații 6—8 p. m. —
Bulevardul Alexandru 47 (Alexandrovscalia Ulița 47).
— CHIȘINAU —

Se caută de închiriat o locuință goală cu 5 camere, baie, bucătărie, lumină electrică și curte separată în partea centrală a orașului. A se adresa d-lui Inginer Stoica, Inspecția 8-a întreținere, gara Chișinău. 4—2

BIROUL DE AVOCATURA ȘI NOTARIAT
Str. Sinaidovskaia 29, Chișinău
Sub direcțiunea D-lor:
MIHAIL I. BADESCU
Licențiat în drept. Diplomat în științele comerciale superioare, fost Controlor și Avocat delegat la Banca Populară și Cooperativele țărănești și
ION GR. LECCA
Fost Procuror, Judecător de instrucție — AVOCAT —
Consultații dela 9—10 dim., 6—7 seara

Scriitori basarabeni

Alecu Donici
1806—1866

Poetul *Alecu Donici* s'a născut la 1806 în Basarabia. De tânăr a trecut la Petrograd, unde a intrat în oaste și s'a făcut ofițer.

Era de 20 de ani, când l'a apucat un mare dor de țara sa. Intors acasă s'a simțit foarte străin, fiindcă își uitase limba părintească. Pe 'necut s'a deșteptat în el iubirea de țară și poporul său și aceasta l'a făcut să nu se mai întoarcă la Petrograd, ci să rămâie în Basarabia unde începe a învăța din nou limba și a citi cărți românești. Mai târziu se hotărâse a trece peste Prut, pentru a se adăpa în vocea izvorului culturii românești.

Donici a scris multe fabule, în parte prelucrate după rusul Krälof. Este socotit ca unul din cei mai mari fabuliști români.

Din fabulele lui A. Donici

Vulpea și Bursucul

Da din cotro și unde
Alegi tu așa iute?
Bursucul întălnim pe vulpe-au întrebă
— „Oh, dragă bursucule am dat peste păcat

Sunt iată surgunită!
Tu știi că eu am fost în slujbă rânduiim
La o găinărie.

Cu trebile ce-avem, odihna-mi am lăsat,
Și sănătatea mi-am stricat:
Dar tot eu am căzut în groazănească urgie
Pe niște părți nedovedite,
Precum că luam mite.
Tu singur martor ești: în adevăr să spui:
De m-ai văzut cumva măcar cu vreun pui?”

— „Nu, dragă cumătră; dar când ne întâlnim,
Eu cam ades vedeam
Că tu pe botșor
Aveai și pușor.”

Se 'ntâmplă și la noi de vezi,
Cum altu, având loc, așa se tânguiește
Încât își vine mai s. crezi,
Că abia din leafă se hrănește
Dar astăzi butcă, mâine cai,
De unde oare-i vin? și când ai vrea să stai,

Să faci curată socoteală
Pentru venit și cheltăială,
Na'i zice ca bursuc: că are pușor
Pe botșor?”

Racul, Broasca și Știuca

Racul, broasca și o știucă
Într'o zi s'au apucat,
Depe mal în iaz s'aducă
Un sac cu grâu încercat.
Și la el toți se înhamă:
Trag, întind, dar ieu de samă
Că sacu stă neclintit.